

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

BİRİNCİ BÖLÜM
KARAR

HANİFE ŞAHİN BAŞVURUSU

Başvuru Numarası : 2022/64955

Karar Tarihi : 14/10/2025

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

İrfan FİDAN

Yılmaz AKÇİL

Raportör : Mehmet Yavuz YAŞAR

Başvurucu : Hanife ŞAHİN

Vekili : Av. Güray GÜNEŞ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; askerlik hizmeti sırasında bulaştığı iddia edilen hastalık sebebiyle vazife malullüğü aylığı bağlanması talebiyle yapılan başvurunun reddi üzerine açılan davada karar sonucunu değiştirebilecek nitelikteki esaslı iddiaların karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

A. Bireysel Başvuru Öncesi Süreç

2. Başvurucunun eşi Mehmet Ali Şahin jandarma uzman çavuş olarak Jandarma Genel Komutanlığı emrinde görev yapmaktadır. Sevk edildiği Etimesgut Asker Hastanesinin 19/8/2015 tarihli sağlık kurulu raporunda yurt dışı göreve katılabileceğinin belirtilmesi üzerine 8/9/2015 tarihi itibarıyla Afganistan'da geçici olarak görevlendirilmiştir.

3. Başvurucunun eşi 7/10/2015 tarihinde görevi esnasında rahatsızlanmış, sevk edildiği Gülhane Askerî Tıp Akademisi Hastanesinde (GATA) tedavi görmekteyken 12/12/2015 tarihinde vefat etmiştir. Başvurucunun eşinin ölüm sebebi *ensefalit* (beyin iltihabı) olarak belirtilmiştir.

4. Başvurucuya 19/1/2016 tarihli işlemle 15/12/2015 tarihinden itibaren toplam 28 yıl 8 gün hizmet süresi, 3. derece 5. kademe intibakı ve +1467 ek gösterge esas alınarak dul ve yetim aylığı bağlanmıştır.

B. Bireysel Başvuru Süreci

5. Başvurucu 21/6/2016 tarihli dilekçesi ile eşinin sağlam raporu olarak yurt dışı görevine katıldığı, rahatsızlığının görevi sırasında ve görevi nedeniyle meydana geldiği iddialarıyla Sosyal Güvenlik Kurumuna (İdare) başvurarak tarafına 8/6/1949 tarihli ve 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu uyarınca vazife malullüğü aylığı bağlanmasını talep etmiştir. İdare, başvurusunun talebini zımnen reddetmiştir.

6. GATA tarafından düzenlenen 12/12/2015 tarihli ölüm belgesinin değerlendirilmesi sonucu sağlık kurulunca başvurusunun eşinin rahatsızlığının görevinin neden ve etkisiyle meydana gelmediği yönünde 3/11/2016 tarihli rapor düzenlenmiştir. Vazife Malullüğü Tespit Kurulunun 9/12/2016 tarihli kararıyla ölüm olayının görevin neden ve etkisiyle meydana gelmediğine karar verilmiştir.

7. Başvurucu, zımnen ret işleminin iptali istemiyle dava açmıştır. Dava dilekçesinde eşinin sağlam raporu olarak yurt dışı görevine katıldığını, rahatsızlığının görevi sırasında ve görevi nedeniyle meydana geldiğini, bu sebeple vazife malullüğü hükümlerinden yararlanması gerektiğini ileri sürmüştür. Açılan davada uyuşmazlığı inceleyen Ankara 16. İdare Mahkemesi (Mahkeme) dava konusu işlemin iptaline, yoksun kalınan aylık farklarının ödemenin yapılması gereken her bir tarihten itibaren ayrı ayrı yürütülecek yasal faiziyle birlikte başvurucuya ödenmesine 23/1/2020 tarihli kararla hükmetmiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Bunun üzerine, Mahkememizin 25.09.2019 tarihli ara kararı ile Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Dekanlığı Nöroloji Anabilim Dalı'ndan; davacının iddiaları, davalı idarenin savunmasında yer verdiği hususlar ile Gata tarafından düzenlenen durum belirtir raporlara yer verilerek ' Mehmet Ali Şahin'in ölümüne neden olan rahatsızlığının nöroloji kliniğinde tanısı konulan 'Ensefalit' olup olmadığı, yurt dışı göreve çıkmadan önce rahatsızlığının mevcut olup olmadığı, mevcut ise yurt dışı görevi öncesinde anılan rahatsızlığını tespit etme imkanının bulunup bulunmadığının, rahatsızlığın tespit edilip tanının konulması ve yurt dışı görev yapar raporu verilmesi sürecinde davalı idarenin ihmal ve hatasının bulunup bulunmadığının, rahatsızlığının tespit edilebilir olup olmadığı, rahatsızlığın oluşum ve ilerleme süreci ve bu süreçte etkili olan etmenlerin neler olduğunun, rahatsızlıkların bünyesel bir rahatsızlık mı, yoksa dış etkenlerden kaynaklanan bir rahatsızlık mı olduğunun (bulaşıcı olup olmadığı), bünyesel bir rahatsızlık değil ise, (Afganistan görevi gidişi ve sırasında ülke şartları da dikkate alınarak) bu rahatsızlığın tetiklenmesinde ve ilerlemesinde askerlik hizmetinin sebep ve tesirinin bulunup bulunmadığının tespiti amacıyla rapor hazırlanmasının istendiği, 26.11.2019 tarihinde Mahkememize sunulan raporda özetle; 'Görev öncesinde vücut ısısı yüksekliği, bilinç durumu değişikliği, nöbet, bilişsel yeti kaybı, motor-duygusal nörolojik yeti yitimleri ile ilişkili hastanın kendisinin veya ailesinin bar yakanması olmadan tanı konulma imkanının bulunmadığı, ensefalit tanısında hastanın yakınmalarını beyan etmesinin her zaman mümkün olmadığı, bu tanının hastanın kendi yakınmalarının farkında olabilirliğini etkileyebileceği, ancak ailesinin farkında olabileceği bilinç durumu değişikliği, kuvvet ve duygusal yeti yitimleri olabileceği, enfeksiyöz ensefalitlerde vücut ısısı yüksekliğinin de önemli ve objektif bir bulgu olduğu, bu bilgilere ulaşılamayan durumlarda bu tanının konulamayacağı, ensefalitin farklı nedenlere bağlı olarak çıkabileceği, enfeksiyöz ajanlar ile ilişkili ensefalit ya da otoimmün ensefalitin bu nedenler içinde ve davacının vefat edeneşi için en önemli nedenler olduğu, hastanın fizik ve nörolojik muayene bulguları, serum-beyin omurilik sıvısı bulgularının olayın enfeksiyöz kaynaklı olabileceğini (beyin omurilik sıvısı yayması ve biyokimyası) düşündürdüğü, ancak öncesinde hastanın bir immün yetmezlik tablosunun olup olmadığının bilinmediği, aynı zamanda immün sistemin kendine ait yapıları tanımayarak zarar verdiği ve otoimmün

hastalık olarak tanımlanan bir sistemik hastalığın da olup olmadığının bilinmediği, ensefalit yapabilecek ajanların çeşitli olduğu, bu süreçte rahatsızlığın tetiklenmesinde ve ilerlemesinde askerlik hizmetinin sebep ve tesirinin bulunduğunu kesin olarak söylemenin mümkün bulunmadığı, ama coğrafi koşullar, iklim, hijyen, bağışıklık durumu, hastanın yaş ve diğer hastalıklarının prognozu etkileyebileceği, otoimmün ensefalitlerin ise otoimmün hastalığa yatkınlığı bulunan bireylerde ortaya çıkabildiği, öncesinde geçirilen enfeksiyöz ajanlar ile ilişkili ensefalitin de bu duruma yatkınlık sağlayabileceği' belirtilmiştir.

Bu durumda, Nöroloji Bölümünce düzenlenen sağlık raporunda davacının vefat eden eşinin rahatsızlığının tetiklenmesinde ve ilerlemesinde askerlik hizmetinin sebep ve tesirinin bulunduğunu kesin olarak söylemenin mümkün bulunmadığı belirtilmiş ise de, aynı raporda kişinin fizik ve nörolojik muayene bulguları ile serum-beyin omurilik sıvısı bulgularının olayın enfeksiyöz kaynaklı olabileceğini düşündürdüğünün de ifade edildiği, diğer taraftan davacının vefat eden eşinin yurtdışı göreve gitmeden önce muayenesinin yapıldığı ve yurtdışı göreve katılabileceği yönünde sağlık raporu düzenlendiği göz önüne alındığında, öncesinde olumsuz herhangi bir durum tespit edilmediğinden davacının vefat eden eşinin yurtdışı göreve katılmadan önce sağlıklı bulunduğu, yurtdışı göreve katılımı sonrasında rahatsızlığının ortaya çıktığı, rahatsızlığın da enfeksiyon kaynaklı olabileceği, yurt dışında bulunma sebebinin de askerlik görevinden kaynaklı olduğu, dolayısıyla rahatsızlığının görevinin neden ve etkisiyle ortaya çıktığının kabulü gerektiği sonucuna varılmış olup, bu kapsamda davacıya vazife malullüğü aylığı bağlanması gerekirken başvurusunun reddedilmesine ilişkin işlemde hukuka uyarlık bulunmamıştır.

Öte yandan, hukuka aykırılığı yargı kararı ile saptanan işlemler nedeniyle ilgililerin uğradıkları zararın tazmini Anayasanın 125. maddesi uyarınca zorunlu olduğundan, idareye başvurusunu takip eden aybaşından itibaren yoksun kaldığı aylık farklarının ödemenin yapılması gereken her bir tarihten itibaren ayı ayrı yürütülecek yasal faiziyle birlikte davacıya ödenmesi gerekmektedir."

8. İdare, karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. İstinaf dilekçesinde İdare, başvurusunun vefat eden eşinin ölümüne neden olan *ensefalit* (beyin iltihabı) rahatsızlığının Afganistan'da görev yapmaktayken ortaya çıktığı açıkça da bu rahatsızlığın oluşumuna veya ilerlemesine askerlik görevi nedeniyle içinde bulunduğu ortam ve koşulların yol açtığının tıbben ve somut olarak ortaya konulamadığını ileri sürmüştür.

9. Başvurucu 8/6/2020 tarihinde İdarenin istinaf dilekçesine karşı savunma dilekçesi hazırlamış ve dilekçenin ekindeki kesinleşmiş emsal nitelikteki kararlarla istinaf dilekçesine cevap vermiş, Ankara 11. İdari Dava Dairesinin benzer mahiyette verdiği 27/2/2020 tarihli ve E.2018/7835 sayılı kararı Ankara Bölge İdare Mahkemesi 11. İdari Dava Dairesine (Bölge İdare Mahkemesi) sunmuştur. Anılan kararda geçici köy korucusu olan kişinin nöbet tuttuğu esnada kalp krizi geçirmesi sonucu gerçekleşen ölümünün görevin neden ve etkisiyle olduğu sonucuna ulaşılarak vazife malullüğü aylığı bağlanması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, ayrıca istinaf savunma dilekçesinde Danıştay Onbirinci Dairesinin yine benzer mahiyette verdiği 25/10/2013 tarihli ve E.2009/4776 sayılı kararını Bölge İdare Mahkemesine sunmuştur. İlgili kararda da askerlik görevini yapmaktayken rahatsızlanması sonucu aort yetmezliği tanısı konularak askerliğe elverişli olmadığı yolundaki rapor uyarınca terhis edilen kişinin askere sağlam olarak alındığının altı çizilmiştir. Kararda bu tespitten yola çıkılarak kişinin rahatsızlığının askerlik görevinin neden ve etkisiyle meydana geldiği sonucuna varılmış ve davanın reddi yolundaki kararda hukuki isabet bulunmadığı belirtilerek kişi haklı bulunmuştur.

10. İstinaf talebini inceleyen Bölge İdare Mahkemesi 21/4/2022 tarihli kararlar istinaf başvurusunun kabulüne, mahkeme kararının kaldırılmasına ve davanın reddine kesin olarak karar vermiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Dava dosyasında yer alan 23.07.2019 tarihli Hacettepe Üniversitesi Enfeksiyon Hastalıkları Ve Klinik Mikrobiyoloji Anabilim Dalı Üç öğretim üyesi raporunda özetle, davacının eşinin sağlam olarak gittiği Afganistanda 17 gün süreyle sorunsuz olarak görev yaptığı hastalık öyküsünün burada başladığını düşündürdüğü, mevcut uygulanan testlerle Afganistan'da karşılaşılabilecek tüm hastalık etkenlerinin belirlenmesinin mümkün olmadığı, geçirilen viral bir enfeksiyonun Otoimmün ensefalit enfeksiyonlar tarafından tetiklenebilir ise de bu hastalığın bir enfeksiyon olmadığı, otoimmün ensefalit gelişmesi süreci ile ilgili soruların Nöroloji uzmanı tarafından değerlendirilmesi gerektiğinin bildirildiği ve son olarak Hacettepe Üniversitesi Nöroloji Anabilim Dalınca düzenlenen 26.11.2019 tarihli raporda, günümüz ensefalit tablosunun farklı nedenlere bağlı olarak ortaya çıkabileceğinin bildirildiği, davacının eşinin fizik ve nörolojik muayene bulguları, serum-beyin omurilik sıvısı bulguları olayın enfeksiyöz kaynaklı olabileceğini düşündürdüğü, ancak öncesinde hastanın bir immün yetmezliği tablosunun olup olmadığının bilinmediği, aynı zamanda immün sisteminin kendine ait yapıları tanımayarak zarar verdiği ve otoimmün hastalık dediğimiz bir sistemik hastalığının olup olmadığı da bilinmediğinden, bu süreçte bu rahatsızlığın tetiklenmesinde ve ilerlemesinde askerlik hizmetinin sebep ve tesirinin bulunduğunu kesin olarak söylemenin mümkün bulunmadığının kanaat olarak belirtildiği, dolayısıyla davacının vefat eden eşinin ölümüne neden olan rahatsızlığının (ensefalit) Afganistan'da görev yapmakta iken ortaya çıktığı açık ise de, bu rahatsızlığın oluşumu veya ilerlemesine askerlik görevi nedeniyle içinde bulunduğu ortam ve koşulların yol açtığı tıbben ve somut olarak ortaya konulmadığından davacıya eşinden dolayı vazife malullüğü aylığı bağlanmaması yolunda tesis edilen işlemde hukuka aykırılık bulunmadığından aksi yönde verilen İdare mahkemesi kararında hukuka uyarlık bulunmamaktadır."

11. Nihai kararın 31/5/2022 tarihinde tebliğ edilmesi üzerine başvuru 24/6/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

12. Başvurucu; eşinin sağlam raporu alarak yurt dışı görevine katıldığını, rahatsızlığının görevi sırasında ve görevi nedeniyle meydana geldiğini, bu sebeple vazife malullüğü hükümlerinden yararlanması gerektiğini, eşinin vazife maluliyetini ispat etme yükümlülüğünün kendilerine değil devlete ait olduğunu ileri sürmüştür. Başvurucu son olarak benzer uyuşmazlıklarda Danıştay Onbirinci Dairesinin ve Ankara Bölge İdare Mahkemesi 11. İdari Dava Dairesinin lehe kararları olduğunu belirterek eşitlik ilkesinin ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

13. Başvuru, adil yargılanma hakkının unsurlarından olan gerekçeli karar hakkı kapsamında incelenmiştir.

14. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

15. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, kişilerin hakkaniyete uygun şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve buna uygunluk yönünden yargılamanın denetlenmesini amaçlamaktadır. Mahkeme kararlarının davanın temel maddi ve hukuki sorunları ile taraflarca ileri sürülen ve davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında delillerle bağ kurulmak suretiyle yeterli gerekçe içermesi zorunludur. Uyuşmazlığın hukuki ve maddi sorunlarıyla ilgisiz değerlendirmelere kararda yer verilmesi gerekçeli karar hakkıyla bağdaşmaz. Karar gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması, yargılamanın adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesi için de gereklidir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. *Sencer Başat ve diğerleri* [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

16. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan mercinin, yargılamayı yapan mahkemeye aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterli görülebilir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan veya ancak ilk defa kanun yolu merciinde ileri sürülebilecek nitelikteki esaslı iddia ve itirazların kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açabilir (bazı farklılıklarla birlikte bkz. *Mehmet Yavuz* [I. B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

17. Anayasa Mahkemesinin gerekçeli karar hakkı bağlamındaki görevi, uyuşmazlığın esası yönünden önem taşıyan meselelere ilişkin olarak mahkemelerin yeterli gerekçe ortaya koyup koymadıklarını incelemekten ibarettir. Anayasa Mahkemesinin derece mahkemesinin gerekçelerini açıkça keyfi olmadığı veya bariz bir takdir hatası içermediği sürece denetleme gibi bir görevi olmadığı gibi mahkeme kararlarındaki hukuka aykırılıkları gidermek de Anayasa Mahkemesinin görevi değildir (*Halit Kabadağ* [I. B.], B. No: 2019/3589, 23/11/2021, § 30).

18. Yargılama makamlarınca gerçekleştirilen araştırma ve incelemeler neticesinde tespit edilen hususların hukuki güvenlik ve belirlilik ilkelerini temin edecek ve keyfi uygulamaların önüne geçecek şekilde somut olayın özelliği dikkate alınarak gerekçeli kararda ortaya konulması gerekir. Bu kapsamda sadece şekli anlamda bir gerekçenin varlığı yeterli olmayıp gerekçenin aynı zamanda makul olması şartı da aranmaktadır. Makul gerekçeden anlaşılması gereken; mahkemelerin dava konusu maddi olay ve olguların kanıtlanmasını, delillerin değerlendirilmesini, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanmasını, uyuşmazlıkla ilgili vardığı sonucu, sonuca varmada kullandığı takdir yetkisinin sebeplerini ortaya koymasıdır.

19. Başvurucu; ısrarla eşinin yurt dışı görevine gitmeden önce yapılan tıbbi muayenesi sonucunda düzenlenen sağlık raporu ile herhangi bir rahatsızlığı olmadığını ve yurt dışı göreve katılabileceğinin belirlendiğini iddia etmiştir. Başvurucu, bu temel iddia üzerinden eşinin rahatsızlığının yurt dışına gitmesi sonrası görevi sırasında ve görevi nedeniyle meydana geldiğini, bu sebeple vazife malullüğü hükümlerinden yararlanması gerektiğini belirtmiştir. İdare Mahkemesi, başvurucunun iddialarına istinaden eşinin rahatsızlığının askerlik görevinin sebep ve tesiriyle oluşup oluşmadığının belirlenmesi

amacıyla önce Numune Eğitim ve Araştırma Hastanesinden, sonrasında da Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesinden rapor aldırma yoluna gitmiştir.

20. Mahkemenin hükme esas aldığı Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Nöroloji Anabilim Dalından alınan 26/11/2019 tarihli raporda *ensefalit* (beyin iltihabı) tablosunun farklı nedenlere bağlı olarak ortaya çıkabileceği, başvurunun eşinin fizik ve nörolojik muayene bulguları, serum-beyin omurilik sıvısı bulguları olayın *enfeksiyöz* (bulaşıcı hastalık) kaynaklı olabileceğini düşündürdüğü ancak öncesinde hastanın bir *immün yetmezliği* (vücudun enfeksiyonlara karşı yeterli bir bağışıklık tepkisi geliştirememesi durumu) tablosunun olup olmadığının bilinmediği belirtilmiştir. Raporda ayrıca *immün sisteminin* kendine ait yapıları tanımayarak zarar verdiği ve *otoimmün* hastalık denilen bir sistemik hastalığının olup olmadığının da bilinmediği vurgulanmıştır. Sonuç olarak bu süreçte bu rahatsızlığın tetiklenmesinde ve ilerlemesinde askerlik hizmetinin sebep ve tesirinin bulunduğu kesin olarak söylenmesinin mümkün olmadığı bildirilmiştir. Mahkeme tarafından raporda olayın *enfeksiyöz* kaynaklı olabileceğinin belirtildiği, ayrıca başvurunun eşinin yurt dışı göreve gitmeden önce muayenesinin yapıldığı ve yurt dışı göreve katılabileceği yönünde sağlık raporu düzenlendiği belirtilerek kişinin yurt dışı göreve katılımı sonrasında rahatsızlığının ortaya çıktığı yorumu ile rahatsızlığının görevinin neden ve etkisiyle ortaya çıktığı kabul edilmiştir.

21. Bölge İdare Mahkemesi, Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Nöroloji Anabilim Dalından alınan 26/11/2019 tarihli aynı raporu yorumlayarak başvurunun eşinin ölümüne neden olan rahatsızlığının Afganistan'da görev yapmaktayken ortaya çıktığını kabul etmesine karşın bu rahatsızlığın oluşumu veya ilerlemesinde askerlik görevinin içinde bulunduğu ortam ve koşulların yol açtığının tıbben ve somut olarak ortaya konulamadığını belirlemiş ve davayı reddetmiştir.

22. Olayda başvuru 8/6/2020 tarihli istinaf savunma dilekçesine eklediği kesinleşmiş kararları Bölge İdare Mahkemesine sunmuş ve kararların emsal nitelikte olduğunu belirterek İdarenin istinaf talebinin reddi gerektiğini ileri sürmüştür. Anılan kararlar, Bölge İdare Mahkemesi ve Danıştayın askerlik görevine katılmadan önce sağlıklı olan kişilerin askerlik görevi sonrası ortaya çıkan rahatsızlıklarının askerlik görevi dolayısıyla, görevin neden ve etkisiyle ortaya çıktığının kabulüne yöneliktir. Başvuruya konu Bölge İdare Mahkemesi kararında başvurunun bulunduğu kararlara yönelik herhangi bir gerekçe belirtilmemiş, başvurunun talebi ile ilgili bir değerlendirme yapılmaksızın 26/11/2019 tarihli raporun yorumlanması suretiyle hükme ulaşılmıştır.

23. Bu durumda başvurunun istinaf savunma dilekçesi ekinde sunduğu kararlar incelendiğinde kararların başvuruya konu yargılamayla benzer mahiyette olduğu görülmüştür. Bir diğer anlatımla başvuruya konu olayda olduğu gibi görev öncesi sağlıklı olduğu sağlık raporu ile ortaya konulan kişi, askerlik görevinin başlaması ile rahatsızlanmış ve sonrasında alınan sağlık raporlarında kişinin ölüm sebebinin askerlik hizmetinin sebep ve tesiri ile ilgili olup olmadığı kesin olarak ortaya konulamamıştır.

24. Bu itibarla başvurunun uyumsuzluğun sonucuna etkili olabilecek nitelikteki esaslı iddialarının dayanağı olan yargı kararlarının kararda tartışılmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

25. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

26. Başvurucu, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

27. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan *Veysi Ado* ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda anılan kararda açıklanan ilkelere ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

28. Dolayısıyla makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia yönünden başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları incelenmeksizin *başvuru yollarının tüketilmemesi* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

29. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ve tazminat ödenmesi talebinde bulunmuştur.

30. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. *Mehmet Doğan* [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; *Aligül Alkaya ve diğerleri* (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; *Kadri Enis Berberoğlu* (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

31. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

32. Gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın *başvuru yollarının tüketilmemesi* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara Bölge İdare Mahkemesi 11. İdari Dava Dairesine iletilmek üzere (E.2020/2409, K.2022/2032) Ankara 16. İdare Mahkemesine (E.2016/4140, K.2020/146) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. 664,10 TL harç ve 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 30.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 14/10/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.